

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för arbets- och folkhälsovetenskap

CYBERREACTION

Ungas reaktioner på nätmobbning och deras psykiska hälsa

En enkätstudie bland 18-19 åringar som går tredje året på gymnasiet

Maria Graaf

2016

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Folkhälsovetenskap
Hälsopedagogiska programmet
Folkhälsovetenskap teori, metod och examensarbete

Handledare: Gisela van der Ster
Examinator: Maria Lennernäs Wiklund

Abstract

Graaf, M. (2017). CybeReaction - Young people's reactions to cyberbullying in relation to mental health. Bachelor thesis in Public Health Science. Department of Occupational and Public Health Science. Faculty of Health and Occupational Studies. University of Gävle, Sweden.

The aim of this study was to examine the prevalence of cyberbullying, reactions and mental health associated with this new phenomenon. **The method** used was a cross sectional study with a web-based survey which was conducted on 18-19 year olds in high school. A total of 75 young adults completed the survey. **The result** showed that it was more likely to suffer from cyberbullying than traditional bullying. The victims of cyberbullying reported poorer health than non-affected and suffered from self-injuries, the most common reaction associated with cyberbullying was to feel sad and suffer from anxiety. Cyberbullying was more common at the college preparatory high school program. **The conclusion** that can be drawn is that cyberbullying is a widespread phenomenon among young adults and cyberbullying victims feel worse than non-affected and victims also suffered from suicidal thoughts. The school should create clear guidelines on how to handle cyberbullying, and these should continuously be monitored and communicated to staff and students. More research in this area is needed to investigate the causes and behavior of both victims and perpetrators to create methods to prevent and manage cases of cyberbullying.

Keywords: *cyberbullying, mental health, reactions, high school*

Sammanfattning

Syftet med denna studie var att undersöka förekomsten av nätmobbning, reaktioner och psykisk hälsa i samband med detta nya fenomen. **Metoden** som användes var en tvärsnittsstudie med en webbaserad enkät som genomfördes på 18–19-åringar i gymnasiet. Sammanlagt 75 ungdomar deltog i undersökningen. **Resultatet** visade att det var vanligare att drabbas av nätmobbning än av traditionell mobbning. Offren för nätmobbning rapporterade sämre hälsa än icke drabbade och led av självskadebeteende. Den vanligaste reaktionen i samband med nätmobbning var att bli ledsen och att drabbas av ångest. Nätmobbning var också vanligare på det studieförberedande gymnasieprogrammet. **Slutsatsen** som kan dras är att nätmobbning är ett utbrett fenomen bland unga vuxna och nätmobbningsoffer mår sämre än icke-drabbade samt att de drabbade led av självmordstankar. Skolan bör skapa tydliga riktlinjer som kontinuerligt kontrolleras och kommuniceras till personal och elever. Det behövs mer forskning på detta område för att undersöka orsakerna och beteende både hos offer och förövare för att kunna skapa åtgärder för att förebygga och hantera fall av nätmobbning.

Nyckelord: *nätmobbning, psykisk hälsa, reaktioner, gymnasiet*

Förord

Denna uppsats som ni håller i hade inte funnits om det inte vore för min fantastiska handledare Gisela van der Ster. Hon har kämpat med mina ”så”, ”vart”, ”var”, ”de” och ”dem”. Utan alla hennes kommentarer och guidning så hade ni inte suttit med denna uppsats just nu. Mitt största tack går till henne, då jag i många år har sett upp till henne och läst hennes böcker som har hjälpt mig genom tuffa tider. Det har varit en otrolig stor ära att ha haft henne som handledare.

Om det inte hade varit för Rocio Winnersjö hade min uppsats tagit slut efter 3.7 Etiska överväganden. Jag har dragit mitt hår mer än en gång och har suttit och funderat om SPSS kanske hade fungerat bättre om jag drämde datorn i golvet? Men tack vare hennes hjälp förvandlades ord till siffror som sedan förvandlades till ett resultat. Jag kan inte tacka henne nog för hennes timslånga samtal med en förtvivlad student som inte fattade ett dugg, men tillslut trillade polletten ner och denne förtvivalade student fick ihop ett resultat till sist.

Även tack till Maria Lennernäs Wiklund och Ola Westin för era kommentarer och frågor som har hjälpt mig att förbättra min uppsats.

Ett sista tack vill jag skänka till mina 18–19-åringar som hjälpte mig i min pilotstudie, mina 18–19-åringar som deltog i studien, skolpersonal som hjälpte till att distribuera enkäten på sin skola och även till rektorerna som deltog i studien. Ni var få men nog så viktiga!

Innehåll

1. Introduktion	1
2. Syfte	8
3. Metod	9
4. Resultat	12
5. Diskussion	16
6. Slutsats	20
Referenser	22
Bilagor	26
Bilaga 1 - Begreppslista	
Bilaga 2- Källhänvisning till enkätfrågorna	
Bilaga 3- Missivbrev till eleverna	
Bilaga 4- Elevenkäten	
Bilaga 5- Missivbrev till rektorerna	
Bilaga 6- Rektorenkäten	

1. Introduktion

Ni fruntimmer är så otacksamma ni får ju suga kuk håll käften o va glada våldtäkt är inte ett brott vi män har ju också behov var glada att ni får visa er utomhus ni får ju tåla lite stryk

Anders, 2016

Denna kommentar möttes artisten Zara Larsson av på sin blogg* (när ett ord kräver förklaring, hänvisas till ordlistan i bilaga 1. Hädanefter markeras dessa ord med *) efter ett inlägg där hon skriver om det gensvar hon fick efter att hon på sociala medier* lagt upp en bild när hon har trätt på en kondom över sitt ben ända upp till knäet och skrivit texten ”To all the guys saying ”my dick is too big for condoms” TAKE A SEAT”.

I och med internets explosiva tillväxt har nya möjligheter vuxit fram men också problem. Näthat är ett begrepp som har diskuterats mycket i media de senaste åren, men ett begrepp som är vanligare i vetenskaplig litteratur är nätmobbning eller ”cyberbullying” som det heter på engelska. 1998, när internet var sju år gammalt, briserade en skandal i USA (McGoogan, 2016). En skandal som kan beskrivas med meningen ”I did not have sexual relations with that woman”. Den kvinnan hade ett namn och det namnet var Monica Lewinsky. Varför just denna otrohetshistoria exploderade med en sådan kraft var för att Monica Lewinsky, som var praktikant i Vita Huset i Washington, hade en affär med den mäktigaste mannen i världen, Bill Clinton. Denna skandal slog hårdast mot den ogifta unga Monica istället för den 27 år äldre, gifte mannen, tillika USAs president. Monica fick stämpeln ”hora”, ”slampa”, ”fet”, ”ful” och ”dum” bland annat (Lewinsky, 2015). Hon blev offentligt förödmjukad över hela världen och hon har i efterhand kallat sig själv för näthatets första offer (ibid). Fjorton år senare, i Sverige, inträffade en händelse som senare kom att kallas Instagram-upploppet. Ett konto på Instagram* startades med namnet gbgSORROZ – där orroz betyder hora eller slampa (Wallin, 2014). Kontots syfte var att lägga upp foton och kommentarer med förnedrande och kränkande innehåll om olika flickor i Göteborgsområdet. Kontot väckte så starka känslor att flera hundra ungdomar samlades utanför en gymnasieskola i Göteborg där den misstänkta användaren bakom kontot gick. Detta ledde till ett upplopp med skadegörelse och oroligheter. Frisé & Berne (2016) menar att detta var startskottet för en nätmobbingsdebatt i Sverige – om hur allvarligt problemet var och vilka konsekvenser det kunde leda till.

Friends (2016a) definierar mobbning som när någon blir utsatt för kränkningar av en eller flera personer vid flera tillfällen, medan trakasserier innebär att någon blir kränkt utifrån ålder, kön, könsidentitet eller könsuttryck, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, religion eller funktionsvariation. Friends (2016a) använder ordet kränkningar som ett paraplybegrepp där mobbning, trakasserier och/eller andra typer av att bli dåligt behandlad, som att inte få vara med och spela fotboll på rasterna, ingår. Nätmobbning definieras av Frisé & Berne (2016) som mobbning som sker med modern teknik – smartphones*, datorer och/eller surfplattor*. Det kan röra sig om kränkande sms eller

bilder, videos eller texter som sedan publiceras och kommenteras via internet (Friends, 2016b).

De första studierna i ämnet nätmobbning började dyka upp runt 2004 bland annat av Ybarra & Mitchell (2004) där de beskrev problemet med detta nya fenomen av mobbning på internet och hur det påverkar barn och unga. Drygt 10 år efter att internet lanserades började man forska på denna oönskade bieffekt. Unga mellan 16-25 i Sverige spenderar 40 timmar i veckan på internet, det är 16 timmar mer än den genomsnittliga svensken gör (Davidsson & Findahl, 2016) och det är nästan en tredjedel av deras vakna tid, lika många timmar som heltidsarbetare spenderar på arbetet. Enligt Chang, Lee, Chiu, Hsi, Huang, & Pan (2013) har nätmobbning passerat den traditionella mobbningen och var den vanligaste typen av mobbning bland de 2992 gymnasieelever i Taiwan som deltog i deras studie.

1.1 Mobbning och psykisk hälsa

Enligt en avhandling av Beckman (2013) framgår det att unga mellan 13-15 år i Sverige har högre förekomst av psykosomatiska besvär, både som (nät)mobbad och (nät)mobbare. Sedan mitten av 80- talet har ökningen av psykosomatiska besvär fördubblats hos 15- åringar av båda könen. Både Folkhälsomyndigheten (2016a) och Socialstyrelsen (2013) rapporterar en ökning av psykisk ohälsa hos unga. Mellan 1994-2006 fördubblades andelen 16-29- åringar som rapporterade svår oro, ångest och ängslan. I Socialstyrelsens studie från 2013 om psykisk ohälsa hos unga vuxna, visas att psykisk sjukdom i ungdomen kan kopplas till en lägre utbildningsnivå som vuxen. Unga som mår psykiskt dåligt använder också i högre grad psykofarmaka och har en högre dödlighet än sina jämnåriga som inte rapporterat psykiatriska problem. I samma studie framkom det att unga som vid 16-24 års ålder har vårdats för psykisk sjukdom ofta behöver psykiatrisk vård även senare i livet eftersom det ofta handlar om ett långdraget sjukdomsförlopp.

Att unga mår psykiskt dåligt och har en lägre utbildningsnivå kommer att försvåra deras inträde på arbetsmarknaden med hög arbetslöshet som följd och höga sjukvårdskostnader (Socialstyrelsen, 2013). Sedan mitten av 80-talet har självmord minskat i alla åldersgrupper, förutom bland 15-24 åringar (Folkhälsomyndigheten, 2016b). Sociala relationer, socialt stöd och utbildning är viktiga bestämningsfaktorer för hälsan och dessa faktorer rubbas när elever blir utsatta för mobbning (Socialstyrelsen & Folkhälsoinstitutet, 2013).

Mobbning är ett stort hälsoproblem hos barn och unga då det leder till sämre psykisk hälsa och även påverkar individen långt in i vuxenlivet. Barn och unga har rätt till ett tryggt hem, en trygg skoltid och även en trygg tid på internet och detta är ett av de elva folkhälsomålen, nämligen folkhälsomål 3 – Trygga och goda uppväxtvillkor. Detta mål är avsett att påverka på samhällsnivå där skolan spelar en viktig roll (Folkhälsomyndigheten, uå). En viktig del som ska genomsyra skolans verksamhet är värdegrundsarbetet. Värdegrunden står för människors rätt att vara sig själva,

människors lika värde, individens frihet och integritet och rätten att inte bli kränkt (Skolverket, 2016). Grunden för folkhälsan formas under skoltiden och för att förbättra barns och ungas uppväxtvillkor är skolan en viktig arena.

1.2 Användandet av internet och sociala medier

Risken att drabbas av nätmobbning ökar ju mer tid man tillbringar på internet (Frisén & Berne, 2016). Andelen hushåll med dator har ökat tre gånger på 20 år och numera har 9 av 10 hushåll en eller flera datorer. Sammanlagt tillbringar medel-Svensson ett dygn per vecka på internet. Åtta av tio äger en Smartphone och 98 % äger en mobil. I Sverige har 55 % av åttaåringarna tillgång till en egen Smartphone (Davidsson & Findahl, 2016). Användandet av sociala medier ökar för varje år och det går fort; från 2004 till 2014 ökade användandet av sociala medier hos amerikanska medborgare med 80 %, från 9 till 89 % (Duggan, Ellison, Lampe, Lenhart & Madden, 2015). I Sverige är Facebook* den typ av socialt medium som används mest, 71 % av internetanvändarna rapporterar att de använder sig av Facebook (Davidsson & Findahl, 2016). Det finns även skillnader mellan könen och användandet av sociala medier och internet; kvinnor över 16 år ägnar nästan 6 timmar på sociala medier i veckan, medan män över 16 år tillbringar drygt 4 timmar på sociala medier. Män ägnar mest tid på internet åt att delta i diskussionsforum, se på film, dejta via internet och att spela om pengar (ibid). Enligt en rapport från Friends som utförde en webbaserad enkät bland 1015 unga mellan 10-16 år i Sverige, så använder 49 % av unga Smartphones/dator och/eller surfplatta mellan 3-6 timmar per dag, 16 % använder Smartphones/dator och/eller surfplatta mer än 6 timmar per dag (Friends, 2016b). Bland 2-åringar använder 3 av 4 internet och 32 % av dessa använder internet varje dag. Som 11-åringar använder mer än hälften av flickorna internet dagligen, medan knappt hälften av pojkarna gör (Davidsson & Findahl, 2016).

1.3 Utsatthet för nätmobbning

Eftersom risken för att bli utsatt för nätmobbning ökar med tiden man spenderar på internet, är flickor de som blir mest utsatta för nätmobbning. Friends nätrapport (2016b) visade att en av tre unga (10-16år) uppgav att de blivit kränkta på internet och här är flickor mer utsatta än pojkar, en av tre flickor har varit utsatta för kränkningar medan hos pojkarna är siffran 1 av 5. Det är vanligare för pojkar att bli utsatta för kränkningar på internet än att bli nätmobbade, medan för flickor drabbas lika många av nätmobbning som av kränkningar. Att flickor blir mer utsatta kan bero på att de spenderar mer tid på internet och sociala medier. Flickor rapporterar också i högre grad att de blir utsatta för sexuella trakasserier på internet jämfört med pojkar (33 % vs 20 %) (ibid). Sju av tio flickor rapporterar att det förekommer ovälkomena sexuella anspelningar på nätet. Bland dem beskrev 8 % av flickorna att det händer ofta och 13 % ganska ofta medan 23 % aldrig hade råkat ut för det (ibid). För pojkarna gäller relativt likartade siffror. Fem procent av pojkarna rapporterar att de ofta blivit utsatta för sexuella anspelningar, sexuella rykten och/eller att bli kallad könsord. Tolv procent av dem uppgav att det händer ganska ofta medan 30 % rapporterat att det aldrig hänt dem. Det vanligaste forumet att bli drabbad av ovanstående är på sociala medier för flickor medan pojkar

blir mer utsatta på spel som spelas online (ibid). Flera studier visar ett samband mellan användandet av sociala medier och ökad risk för att bli utsatt för nätmobbning (Sampasa- Kanyinga & Hamilton, 2015; Chang et al 2013; Carter & Wilson, 2015). Många som drabbas av nätmobbning är också mobbade i skolan (Carter & Wilson, 2015; Chang et al, 2013).

1.4 Tidigare forskning

1.4.1 Psykisk hälsa

Nedan följer en översikt hur den psykiska hälsan påverkas när man utsätts för nätmobbning.

Tabell 1. Översikt över tidigare forskning.

Författare	Typ av studie	Urval	Slutsats
Chang , Lee, Chiu, His, Huang & Pan 2013	Tvärsnittstudie med enkät som insamlingsmetod	2992 taiwanesiska gymnasieelever som studerade det 10:e året	Nästan en av fem var utsatt för nätmobbning, varav en av tre också var mobbad i skolan. De som drabbats av nätmobbning rapporterade lägre självkänsla och ökad förekomst av depression än icke drabbade jämnåriga.
Wachs, Jiskrova, Vazsonyi, Wolf & Junger, 2016	Tvärsnittstudie med enkät som insamlingsmetod	2162 11-19-åringar från USA, Tyskland, Nederländerna och Thailand	Ett samband fanns mellan utsatthet för nätmobbning och lägre självkänsla och detta kunde i sin tur leda till ökad risk för grooming*.
Sampasa – Kanyinga & Hamilton, 2015	Tvärsnittstudie med enkät som insamlingsmetod	5126 11-20-åringar från Kanada	Nätmobbningsdrabbade rapporterade mer psykisk stress, självmordsförsök och självmordstankar än icke drabbade.
Schenk & Fremouw, 2012	Tvärsnittstudie med enkät som insamlingsmetod	856 college-studenter i USA i åldrarna 18-24 år	De drabbade rapporterade högre förekomst av depression, ångest, paranoia, självmordstankar och självmordsförsök än icke drabbade.
Schneider, O'donnell & Stueve, Coulter, 2012	Tvärsnittstudie med enkät som insamlingsmetod	En studie med 20406 gymnasieelever i Massachusetts	Nätmobbningsdrabbade rapporterade högre förekomst av depression och självmordsförsök som krävde medicinsk vård och sämre skolprestationer än sina icke drabbade jämnåriga.
Hinduja & Patchin, 2010	Tvärsnittstudie med enkät som insamlingsmetod	Studie på 1963 elever mellan 12-14 år i USA	Nätmobbningsdrabbade men också nätmobbade rapporterade högre förekomst av självmordstankar och självmordsförsök än sina jämnåriga som varken var offer eller gärningsperson.
Cénat, Blais, Lavoie, Guerrier & Derivios, 2015	Tvärsnittstudie med enkät som insamlingsmetod	8194 unga mellan 14-20 år i Quebec, Kanada	En av fem hade blivit utsatt för nätmobbning. De drabbade rapporterade lägre självkänsla och högre förekomst av psykisk stress.

Enligt tabell 1 visar alltså flera studier att risken för depression och självmordsförsök ökar om man har blivit utsatt för nätmobbning. Nätmobbning kan leda till allvarliga konsekvenser hos unga människor, i värsta fall till fullbordat självmord. Mobbningsforskaren Björn Johansson hävdar att nätmobbning är orsaken till 45 självmord hos barn

per år i Sverige (Löfgren, 2015). Flera fall har presenterats i media där unga människor har tagit sina liv på grund av den nätmobbning de drabbats av:

- Rebecca, 12, i Florida, USA tog sitt liv genom att hoppa från ett tak efter att ha blivit utsatt för nätmobbning i drygt ett år av flera skolelever (Wallroth, 2013).
- Hanna, 14, i Storbritannien tog sitt liv efter att ha blivit utsatt för nätmobbning på sociala medier (Berger, 2013).
- Flicka, 13, i Kumla försökte ta sitt liv flera gånger och den tredje gången lyckades hon efter att ha blivit mobbad och hotats på internet av en 15 årig pojke (Adolfsson, 2013).

1.4.2 Det grova och provocerande språket

Tidigare forskning har även haft fokus på motiv och anledningar till det grova och provocerande språket som finns på internet. Lapidot- Lefler och Barak (2012) utförde ett experiment med 142 deltagare som delades in i tre grupper med olika förutsättningar: en grupp var anonym, en grupp var synlig för andra deltagare i samma grupp. Deltagarna fick information om motparten som kön, hudfärg, ålder och fysiska attribut medan den sista gruppen kunde ha ögonkontakt med sin motpart. De fick sedan diskutera online (chatta) om olika dilemman. Forskarna studerade faktorerna anonym/icke-anonym, synlighet/osynlighet, ögonkontakt/ingen ögonkontakt. Resultatet visade att ingen ögonkontakt mellan deltagarna ledde till fler hot och förolämpningar, grovt och provocerande språk och om deltagarna även var anonyma för varandra var det hoten som ökade. Tvärtom var det om deltagarna hade ögonkontakt, då minskade hoten, förolämpningarna och det grovt provocerande språket.

Suler (2004) har myntat ett begrepp, moralisk disinhibitionseffekt, som innebär att människor känner mindre hämningar på internet. Effekten kan delas in i två kategorier: positiva och negativa beteenden. Positiva beteenden innebär att människor får lättare att dela med sig av tankar och känslor till andra som befinner sig på internet, medan ett negativt beteende innebär att bete sig illa, vara överdrivet kritisk och till och med att hot kan uttryckas. Suler (2004) har därefter delat upp skälen till varför människor känner mindre hämningar på internet i sex faktorer:

- *Anonymitet* innebär att man är okänd för den som drabbas av negativa beteenden. I och med detta upplevs anonymiteten som att ens handlande inte kommer att mötas av några kännbara konsekvenser.
- *Ofullständig kommunikation* innebär att avsändaren och mottagaren inte kan se varandra och därför försvinner kroppsspråket och ögonkontakten. Detta innebär att det inte går att uppfatta varandras känslor och att det då blir lättare att bete sig på ett sätt som man inte skulle göra om man stod ansikte mot ansikte, vilket styrks av Lapidot- Leflers och Baraks studie (2012).
- På internet finns det ofta ett tidsmässigt glapp mellan när avsändaren skriver något och när mottagaren läser kommentaren. Denna brist på direkt reaktion gör att avsändaren hinner distansera sig från det skrivna, detta kallas *asynkronitet*
- Den fjärde faktorn innebär att internetanvändaren för en *inre dialog* med sig själv när denne läser andras kommentarer och texter på internet. Användaren

testar sina åsikter och tankar innan det skrivs ut i text och detta leder ibland till att man delar med sig till andra av samtal man har med sig själv och att det kan vara kränkande, förödmjukande och hatiska kommentarer som då skrivs ut. Till exempel kan man tänka att någon är dum men det är inte ofta man säger det rakt ut, men att denna *gräns förflyttas* framför datorn.

- Samma individ kan ha *olika roller* – en bortanför datorn och en annan framför datorn. Denna individ skulle aldrig bete sig illa eller bryta sociala normer bortanför datorn, men på nätet intar personen en helt annan roll och kan då bete sig på ett sådant sätt som denne aldrig skulle göra bortanför datorn. Detta kan bero på de tidigare faktorerna.
- Den sista faktorn är att auktoriteter inte har samma *makt och status* på internet som de har utanför internets värld. Genom att det finns en känsla av att alla är jämlika på internet, kan man därför bete sig illa och nedvärderande även mot auktoriter.

Frisén & Berne (2016) menar att avsändaren av elaka kommentarer rättfärdigar sitt beteende med ett begrepp som kallas kognitiv omstrukturering. Begreppet innebär att man förminskar betydelsen av sina kommentarer och upplever dem som harmlösa – i vissa fall rentav positiva – eller att avsändaren hävdar att kommentarerna är ett skämt, på skoj. I en del fall rättfärdigar avsändaren sin nätmobbning med att denna handling är nödvändig för att mottagaren gjort sig förtjänt av detta. Detta minskar känslan av i hur stor utstäckning avsändaren känner skuld, skam och ånger. Ett annat sätt att förminska sin nätmobbning är att hänvisa till att ”har man gett sig in i leken får man leken tåla”. Ofta läggs skulden på offret (ibid). Ett exempel på detta kan vara att i en parrelation väljer båda parterna att filma samlaget. Sedan när förhållandet tar slut, väljer den före detta pojkvännen att sprida filmen på internet och då skuldbeläggs kvinnan med att ”hon får skylla sig själv som spelade in filmen”.

1.5 Mobbning och skolan

Att bli kränkt innebär att man känner sig mindre värd, ledsen och sårad på grund av elaka kommentarer, ord, rykten, elaka blickar och miner, eller knuffar, slag och sparkar och även kränkningar på nätet (Friends, 2016a). Varje år drabbas 60 000 barn av mobbning. Åtta procent av alla elever i årskurs 3-9 i Sverige har blivit utsatta för mobbning det senaste året och detta kan jämföras med en till två i varje klass. Bland barn mellan 6-9 år känner sig 40 % otrygga i skolan (t.ex. att vara ensam på rasten) och en av fem har blivit kränkt av en annan elev det senaste året i årskurs 3-9. Den vanligaste typen av kränkningar hos barn i årskurs 3-9 är elaka kommentarer, elaka miner eller blickar och fysiska kränkningar (ibid). En av fyra flickor uppger att de har blivit utsatta för kränkningar det senaste året, bland pojkarna är det en av sex. Enligt Barnombudsmannen (BO, 2015), en statlig myndighet med uppdrag att företräda barn och ungdomars rättigheter, har 8 % av de yngre barnen (årskurs 4-6) blivit slagna av en annan elev minst en gång i månaden. I en longitudinell studie utfördes en enkätstudie för att kartlägga antal mobbade elever i årskurs 4-9 vid två mättillfällen under ett års tid för att kartlägga icke utsatta elever, utsatta elever och fortsatt utsatta elever (Hellfeldt,

Johansson & Lindberg, 2014). Resultatet visade att 1,6 % av båda könen var utsatta för fortsatt mobbning sedan den första mätningen, medan det tillkommit 5,8 % nya offer bland pojkarna och 5,5 % nya offer bland flickorna. De undersökte också upplevelsen av stöd hos lärare och kamrater där de elever som inte varit utsatta för mobbning rapporterade en högre känsla av socialt stöd hos kamrater än icke drabbade (ibid).

En tvärsnittsstudie utfördes bland skolungdomar i Italien, Spanien och England för att kartlägga reaktioner på mobbning och nätmobbning (Ortega et al. 2012). Den vanligaste reaktionen var ilska medan den minst vanliga reaktionen var försvarslöshet eller att känna sig utskämd och generad. I en annan studie från Spanien bland 1353 ungdomar i åldrarna 12-20 år, rapporterades ledsamhet och att känna sig avvisad som den mest förekommande reaktionen efter nätmobbning, den minst förekommande var försvarslöshet och rädsla (Giménez Gualdo, Hunter, Durkin, Arnaiz & Mquilón, 2015). Ilska kan enligt Frisé & Berne (2016) leda till att den utsatte vill hämnas och då skriver något tillbaka som nätmobbaren senare besvarar och detta kan leda till en ond cirkel. I en litteraturoversikt gjord av Farrington, Lösel, F, Ttofi, & Theodorakis för Brottsförebyggande rådet, BRÅ (2012) framkommer det att mobbning kan leda till depressioner senare i livet, risken ökar med 30 % jämfört med om man inte hade blivit mobbad.

I en studie från BO (2015) intervjuades 89 unga (7-20 år) om den mobbning de blev utsatta för i skolan. Många av barnen sa att det tog lång tid innan skolan agerade trots att skolpersonalen ibland visste om att mobbning förekom. Barnen uppfattar ofta att vuxna bagatelliserar mobbningen när väl barnen vågar berätta. I BO:s studie (2015) riktat mot skolans huvudman, visades att det saknades statistik på anmälda fall på skolan och 3 huvudmän av 80 rapporterade att de saknar riktlinjer om när trakasserier och kränkande behandling ska rapporteras. Samtliga menade att riktlinjerna behövde uppdateras. Många som svarade tyckte att mer information skulle nå ut till både skolpersonal och elever. Detta framgår även i Friends rapport (2016a) där en tredjedel av skolpersonalen rapporterade att de helt eller delvis saknar kunskaper i trygghets- och likabehandlingsfrågor. Två av fem tyckte inte att trygghets- och likabehandlingsfrågor genomsyrar skolans arbete.

Nätmobbning är – som tidigare nämnts – ett nytt fenomen som skolan har svårt att hantera, det kan vara svårt att veta var gränsen går mellan skolans respektive föräldrarnas ansvar. Men enligt Skolverket (2013) har alla vuxna som kommer i kontakt med barn eller unga vuxna i samband med alla skolverksamheter, fritidshem, Komvux, SFI och särskild utbildning för vuxna, skyldighet att anmäla, utreda och åtgärda om man misstänker att en elev blir utsatt för kränkande behandling. Detta gäller även händelser som sker i samband med dessa arenor, till exempel på skolbussen till eller från skolan. Anmälan ska ske till huvudmannen över verksamheten och denne ska skyndsamt utföra en utredning (ibid). Men Skolverket (2013) anser inte att verksamheten behöver anmäla och utreda kränkningar som sker utanför verksamheten om händelsen inte har nära samband med verksamheten. Vad Skolverket menar med detta framgår inte och det kan innebära att personalen inom verksamheten inte vet var gränsen går för när de ska agera,

just för att den är svårdragen. I ett fall där denna oklara gränsdragning blev tydlig var när en förälder anmälde till skolan att en elev blev utsatt för kränkande behandling bland annat på nätet av andra elever på skolan. Skolan kände till detta men upplevde då att händelser som skedde utanför skolans område inte var deras ansvar. En anmälan gjordes till Barn- och elevombudet (BEO) som utredde händelsen. Man kom fram till att skolan har en skyldighet att utreda påstådda kränkningar som sker på elevens fritid om händelserna är kopplade till verksamheten vilket BEO ansåg. Man ansåg att verksamheten hade brustit i sin utredningsskyldighet och gav huvudmannen en anmärkning (Skolinspektionen, 2015). Som tidigare nämnts finns det ett samband mellan att bli utsatt för nätmobbning och att bli utsatt för den ”traditionella mobbningen” i skolan. I Carters & Wilsons studie (2015) hade 70 % av dem som utsatts för nätmobbning hade blivit mobbade av någon från sin skola. I och med internet så kan mobbningen pågå även utanför skolans väggar och då kan skolan anse att det inte är deras ansvar, men som Skolverket och BEO påtalar, händelser som sker utanför skolan *men* är kopplade till verksamheten skall utredas av skolan.

Vad säger lagen om skolans ansvar?

Enligt kapitel 6 i skollagen har huvudmannen, den som driver skolan, ansvar över att skolverksamheten:

- arbetar mot kränkande behandling av barn och elever.
- förebygger och förhindrar att barn och elever utsätts för kränkande behandling.
- kontinuerligt gör en plan mot kränkande behandling. Även barn och elever ska delta i arbetet med att ta fram planen.
- håller sig informerad om planer mot kränkande behandling och diskriminering.
- lever upp till anmälningskyldigheten. Om skolpersonalen får till sin kännedom att en elev känner sig utsatt för trakasserier eller kränkande behandling är personalen skyldig att rapportera till huvudmannen (SFS 2010:800).

2. Problemformulering och syfte

Tidigare studier har påvisat ett samband mellan nätmobbning och psykisk ohälsa som i värsta fall kan leda till självmord och självmordsförsök. Arton och nittonåringar använder internet i högre utsträckning än andra grupper och därför befinner de sig potentiellt i riskzonen för att drabbas av nätmobbning. Nätmobbning har kartlagts som ett utbredd fenomen och ofta finns det ett samband mellan nätmobbning och traditionell mobbning i skolan därför vore det av intresse att kartlägga förekomsten av nätmobbning och traditionell mobbning hos elever som går tredje året på gymnasiet i Sverige och undersöka om det finns någon koppling mellan de båda. Tidigare studier rörande nätmobbning har oftast varit inriktade på individer mellan 9-18 år. Friends studier i Sverige (2016a; 2016b) har kartlagt förekomsten hos 10-16 åringar vilket innebär att 18-19 åringar i Sverige är en målgrupp som det behövs fler studier på.

Syftet med denna studie är att försöka få en bild av förekomsten av nätmobbning hos 18-19-åringar på gymnasiet och reaktioner i samband med detta. Ett delsyfte var också att försöka belysa hur skolan hanterar nätmobbning.

2.1 Frågeställning

- Hur utbrett är nätmobbning bland 18–19-åringar?
- Hur är den självrapporterade psykiska hälsan hos den drabbade?
- I vilken utsträckning har nätmobbningen koppling till skolan?

3. Metod

3.1 Studiedesign

Denna studie kan beskrivas som deskriptiv då undersökningen syftar till att beskriva flera egenskaper hos urvalet som ska undersökas (Olsson & Sörensen, 2011). En tvärsnittstudie med en kvantitativ ansats valdes för att besvara studiens syfte och frågeställningar och för datainsamling valdes webbenkäter som insamlingsmetod. Den som blir utsatt för nätmobbning är många gånger utsatt för mobbning i skolan (Carter & Wilson, 2015; Chang et al, 2013). På grund av detta valdes fokusgrupper bort då den utsatte kan hamna i samma grupp som mobbaren och då kommer varken den utsatte eller den som utsätter att kunna tala öppet om sina erfarenheter kring nätmobbning. Det kan också finnas en hierarki i gymnasiegrupper som kan påverka samtalsklimatet vilket kan leda till att man inte vågar prata öppet av rädsla för att ens oro och tankar ska spridas vidare utanför gruppen. Alternativet hade varit enskilda semistrukturerade intervjuer och det hade varit en fördel om syftet med studien hade varit att gå på djupet med känslor och reaktioner kring företeelsen och hur hälsan påverkas av att bli utsatt, men syftet med denna studie är att göra en första beskrivande studie. Genom att först kartlägga förekomsten i den valda studiepopulationen kan man senare gå vidare med orsaker och åtgärder. Enkäter valdes för att undersöka förekomsten av nätmobbning och anonymiteten som en webbaserad enkät kan ge, kan styrka respondenten att svara mer öppet och ärligt än hen kanske hade gjort i andra insamlingsmetoder (Bryman, 2011). Nackdelen med enkäter är att man inte kan hjälpa sina respondenter om det är något de inte förstår, detta ställer stora krav på enkäten som skickas ut, som att den är lätt att förstå och att risken för missförstånd elimineras (ibid).

3.2 Urval

För att genomföra denna studie valdes tredje året på gymnasiet då ungdomarna ofta är mellan 18-19 år och de flesta i denna åldersgrupp har smartphones/dator och/eller surfplatta och denna åldersgrupp använder internet och sociala medier i stor utsträckning och har också gjort det i flera år (Davidsson & Findahl, 2016). För att få delta i denna studie skulle ungdomarna vara 18-19 år och studera på ett yrkesförberedande eller ett studieförberedande gymnasieprogram. Tjugofyra gymnasieskolor i mellersta Sverige kontaktades. Elevenkäten distribuerades i en gymnasieskola och via sociala medier och rektorenkäten distribuerades via mejl. Totalt svarade 75 elever på elevenkäten och två rektorer på rektorsenkäten.

3.3 Kontext

Skolorna valdes ut i fem mellanstora städer i mellersta Sverige. De olika städerna valdes ut på grund av att de var ungefär likvärdiga sett till antal invånare och att de alla låg utspridda i samma geografiska läge i mellersta Sverige, detta för att urvalet skulle bli så likartat som möjligt. Samtliga gymnasieskolor i varje stad kontaktades.

3.4 Datainsamling och frågeinstrument

Frågorna till elevenkäten hittades i tidigare studier, eller formulerades med inspiration av vad som har framkommit i tidigare studier. För en fullständig enkät se bilaga 4. Vissa frågor passade bra medan totalt 17 frågor gjordes om för att bättre passa studiens syfte, se bilaga 2 för fullständig källhänvisning. De unga som inte kan hänföras till kategorierna ”Kvinna” respektive ”Man” skulle också inkluderas för att även de skulle vilja slutföra enkäten och därmed öka svarsresponsen. Frågan om gymnasieprogram inkluderades för att försöka få en bild av om mobbningen skiljer sig mellan gymnasieinriktningarna. Rektorerens enkät utformades med hjälp av Friends rapport om mobbning (2016a). Den gjordes om och antalet frågor utökades för att ringa in studiens syfte. Den innehöll 13 frågor som handlade om riktlinjer och handlingsplaner kring nätmobbning och hur dessa förmedlas till personal och elever (se bilaga 6).

3.5 Genomförande

Enkäterna framställdes via Google Formulär som är en online-tjänst där man kan skapa egna formulär som sedan kan delas via e-postlänk och/eller sociala medier. En pilotstudie utfördes på den utvalda målgruppen, det vill säga på 18–19-åringar, för att upptäcka eventuella fel och undanröja missförstånd. Den brist som rapporterades var att en fråga stod som obligatorisk vilket den inte var, detta åtgärdades och tjugofyra gymnasieskolor i mellersta Sverige kontaktades. En första kontakt till rektor gjordes via mejl där missivbrev till både rektor och elever ingick (se bilaga 3 och 5). Tre dagar senare gjordes en uppföljning för att säkerställa att rektorerna fått mejlet, de kontaktades via telefon och tillfrågades om de ville delta i studien. En skola av 24 tackade ja till att medverka. Ytterligare kontakt togs med elva av de tidigare kontaktade rektorerna för att fråga om de ville delta i endast rektorenkäten. Två rektorer fyllde i enkäten, och trots den låga svarsfrekvensen gjordes valet att inkludera dem som en del av resultatet. Valet att göra så var för att trots allt försöka beskriva hur man på två skolor försöker hantera frågan om mobbning. Detta beslut motiverades av att det som framkom i enkäten ändå kunde ha ett värde i resultatdiskussionen. De ungdomar som deltog i studien men som *inte* nåddes av enkäten via den kontaktade gymnasieskolan, de nåddes via sociala medier. Enkäten och missivbrevet som delades på Facebook, delades av studiens författare sammanlagt en gång i veckan under tre veckors tid i tre olika Facebook-grupper som var riktade mot unga vuxna, där de tre olika grupperna hade 22924, 19258, respektive 82661 medlemmar. Alla dessa Facebook-grupper var så kallade ’slutna grupper’ och det innebär att för att få tillgång till gruppen måste man söka om medlemskap. I den skola som valt att delta i studien delades länken till enkäten ut under

elevernas klasstimme av deras klasslärare. Totalt svarade 75 elever på elevenkäten och två på rektorsenkäten. Hur många elever som nåddes av enkäten går inte att svara på eftersom den delades på sociala medier där det inte går att få tillgång till antal visningar av inlägget.

3.6 Dataanalys

Programmet som användes för att analysera ungdomarnas enkät var IBM SPSS Statistics 22. Analysen skedde genom deskriptiv statistik. På frågan om nätmobbning har många respondenter svarat att de *inte* blivit nätmobbade medan de i senare frågor har besvarat ”om den nätmobbning de varit utsatta för har haft koppling till någon på skolan”. Många har också rapporterat vilken reaktion de upplevt efter att ha blivit utsatt och hur de agerade efter nätmobbningen. Efter rådfrågning hos Statistiska Centralbyrån togs beslutet att endast analysera resultat A (se nedan), med motiveringen att respondenterna kan ha missuppfattat frågan om reaktion och agerande. Efter att ha upptäckt att ytterligare respondenter hade svarat på om nätmobbningen har haft någon koppling till skolan, jämfört med hur många som har svarat att de blivit utsatta för nätmobbning, togs beslutet att skapa två ytterligare variabler som analyserades.

- Ett resultat utgick från respondenternas svar på frågan *om* de blivit utsatta för nätmobbning. Om de svarade *nej* analyserades dessa respondenter som trots att de hade svarat på hur de hade reagerat/agerat.
- En annan tolkning av resultatet tog hänsyn till *att* om respondenterna agerat och reagerat efter nätmobbningen (det vill säga följdfrågorna om nätmobbning), så har de också blivit utsatta för nätmobbningen.

I enkäten tillfrågades respondenterna om de hade blivit utsatta för två olika typer av nätmobbning, de två frågorna om nätmobbning (se bilaga 4) slås ihop och presenteras som en variabel – har du blivit utsatt för nätmobbning Ja eller Nej. I enkäten ställdes frågor med svaralternativ om frekvensen för utsatthet av mobbning, både i skolan och på nätet. Dessa frågor analyseras som en variabel: Utsatthet för nätmobbning – Ja eller Nej, utsatthet för traditionell mobbning i skolan – Ja eller Nej och frekvensen handlade om man blivit utsatt en eller flera gånger under de senaste 12 månaderna. De svar som rörde den självrapporterade hälsan delades in i tre grupper: Bra (Mycket bra och bra) varken eller (någorlunda) och dålig (dålig och mycket dålig). Frågorna om nätmobbning (8a+b se bilaga 4) skulle ha varit obligatoriska men detta missades i utförandet av enkäten och på grund av detta interna bortfall var det 13 respektive 17 respondenter som inte besvarade dessa frågor.

3.7 Etiska överväganden

Det finns fyra etiska krav som måste beaktas inför en samhällsvetenskaplig studie (Vetenskapsrådet, 2002):

- *Informationskravet* - I denna studie fick ungdomarna ta del av ett missivbrev (se bilaga 3) där det stod att deltagandet var anonymt och frivilligt och om de kände att de ville avbryta sin medverkan var det bara att avsluta enkäten utan att ha fullbordat den. På sociala medier fanns missivbrevet direkt i inlägget som

delades och för att få tillgång till enkäten fick man klicka på en länk. På detta vis kunde eleverna få tillgång till information och sedan fatta sitt eget beslut om de ville delta eller inte. På den skolan som deltog så fick eleverna missivbrevet genom de klasslärare som distribuerade enkäten.

- *Samtyckeskravet* - Eleverna fick själva välja om de ville medverka eller inte. De fick även information om att ifall de ville avsluta enkäten utan att slutföra den så var det bara att klicka ner enkäten.
- *Konfidentialitetskravet* – Svaren registrerades anonymt så det var inte möjligt att spåra svar till en enskild individ. Insamlad data lagrades på en enhet som endast undersökaren hade tillgång till. Data kodades om från text till siffror och den informationen hade endast undersökaren och SPSS- handledaren tillgång till. Uppsatshandledaren fick tillgång till data först när den hade analyserats.
- *Nyttjandekravet*- Eleverna och rektorerna informerades om att insamlad data från denna studie endast skulle användas till den aktuella studien

Ungdomarna fick också information om vart de kunde vända sig om de upplevde att de behövde stöd efter att ha besvarat enkäten.

4. Resultat

Totalt deltog 75 ungdomar i enkäten och majoriteten som deltog var kvinnor medan männen stod för mindre än en fjärdedel och i minoritet var queer och övrigt. För ytterligare information om bakgrundsvariabler, se Tabell 2.

Tabell 2. Överblick över respondenterna och frekvens av nyttjande av sociala medier. N=75

Variabler	n	Procent
Kön		
Kvinna	55	73 %
Man	16	23 %
Queer	3	4 %
Övrigt	1	1 %
Gymnasieinriktning		
Yrkesförberedande	18	24 %
Studieförberedande	57	76 %
Självrapporterad hälsa		
Bra	42	56 %
Varken eller	22	29 %
Dålig	11	15 %
Sociala medier		
2-4 gånger i månaden	1	1 %
2-4 gånger i veckan	1	1 %
1-2 gånger per dag	5	7 %
Fler än 3 gånger per dag	68	91 %
Mobbad i skolan		
Jag har inte blivit mobbad i skolan det senaste året	56	75 %
Jag har blivit mobbad i skolan någon gång	19	25 %

eller flera under det senaste året		
Fördelning på gymnasieprogram		
Yrkesförberedande program	3	16 %
Studieförberedande program	16	84 %

Majoriteten av deltagarna studerade på ett studieförberedande gymnasieprogram medan en fjärdedel av respondenterna studerade på ett yrkesförberedande gymnasieprogram. Den självrapporterade hälsan klassades som bra hos majoriteten av deltagarna medan 1 av 6 deltagare rapporterade sin hälsa som dålig. Nästan samtliga använde sociala medier fler än tre gånger per dag.

Tre av fyra hade inte blivit utsatta för mobbning i skolan det senaste året, medan motsatsen gällde för en av fyra. Utsatthet för mobbning var högst på studieförberedande gymnasieprogram, där fem av sex utsatta studerade.

4.1 Resultat som endast tog hänsyn till vad respondenterna hade svarat på nätmobbingsfrågan

Drygt var fjärde elev (18 elever) rapporterade att de blivit utsatta för nätmobbning någon gång under det senaste året. Av de drabbade studerade nästan fyra av fem (14 elever) på studieförberedande gymnasieprogram. De reaktioner som följde på nätmobbningen visas i tabell 3.

Tabell 3. Vanligaste reaktion vid nätmobbning – flera svarsalternativ möjliga. N=18.

Variabel	n	Procent
Blev ledsen	13	72 %
Drabbades av ångest	9	50 %
Med ilska	7	39 %
Drabbades av skuld och skam	7	39 %
Drabbades av oro	6	33 %
Blev generad	6	33 %
Brydde mig inte	3	17 %
Övrigt	-	-

Tabell 3 visar att den vanligast förekommande reaktionen efter att ha blivit utsatt för nätmobbning var att de blev ledsna, därefter kom att drabbas av ångest och minst förekommande var det att inte bry sig.

Majoriteten av de som drabbats av nätmobbning rapporterade sin hälsa som ”någorlunda” som kodades i analysen som varken eller, se Tabell 4.

Tabell 4. Utsatthet för nätmobbning och självrapporterad hälsa. N=62.

Variabel	n	Procent
Självrapporterad hälsa hos drabbade av nätmobbning		

Bra	7	39 %
Varken eller	8	44 %
Dålig	3	17 %
Självrapporterad hälsa hos icke drabbade av nätmobbning		
Bra	28	64 %
Varken eller	11	25 %
Dålig	5	11 %

Mer än hälften av de respondenter som inte hade utsatts för nätmobbning rapporterade i högre utsträckning sin hälsa som bra. Procentuellt sett beskrev drabbade i större utsträckning än icke drabbade, sin hälsa som dålig.

Mer än hälften av dem som var utsatta för nätmobbning var även utsatta för mobbning i skolan. Drygt två av fem av dem som var utsatta för nätmobbning var endast mobbade på nätet. En av fem svarade att de endast var mobbade i skolan

Två av tio av de nätdrabbade hade blivit utsatt av någon som var kopplad till sin skola (annan elev, elevs vän, syskon eller liknande). Två av tio visste inte vem det var som utsatt dem för nätmobbning och drygt hälften rapporterade att deras utsatthet för nätmobbning inte hade någon koppling till skolan.

Det vanligaste agerandet efter att ha blivit utsatt för nätmobbning var att blockera mobbaren så att denne inte kunde kontakta respondenten mer, se Tabell 5.

Tabell 5. Det vanligaste agerandet efter att ha blivit utsatt för nätmobbning – flera svarsalternativ möjliga. N=18

Variabel	n	Procent
Blockerade mobbaren	9	53 %
Skrev ett meddelande med lugna argument	7	41 %
Ignorerade mobbaren	5	29 %
En konfrontation utan fysiskt och/eller psykiskt våld	2	12 %
Skrev ett meddelande med ilska och kränkande argument	1	6 %
Skrev ett meddelande med kränkningar och hot om personskada	1	6 %
En konfrontation med fysiskt och/eller psykiskt våld	-	-
Övrigt	-	-

Många valde även att skriva ett meddelande/sms/inlägg/e-post tillbaka till mobbaren med lugna argument, till exempel att be mobbaren sluta med sitt beteende. Det minst förekommande agerandet var att skriva tillbaka med ilska och att kränka och/eller hota om personskada.

Av de som utsatts för nätmobbning hade en av sex (3 elever) mått så pass dåligt att de hade sökt hjälp hos kurator, skolsköterska, barn- och ungdomspsykiatri eller motsvarande. En tredjedel av de utsatta (6 elever) hade mått så pass dåligt att de hade

undvikit skolan och/eller sociala medier. Drygt var fjärde elev (5 elever) hade haft tankar på och/eller hade skadat sig själv efter att ha blivit utsatt för nätmobbning. Drygt en av sex (3 elever) hade haft tankar på och/eller hade försökt ta sitt liv. En person ville inte besvara frågan.

4.2 Resultat som tog hänsyn till att om respondenterna hade svarat på följdfrågorna om nätmobbning, så hade de också blivit nätmobbade.

Majoriteten (63 %) svarade att de blivit utsatta för nätmobbning en eller flera gånger under de senaste 12 månaderna, det är nästan två av tre elever. De elever som studerade på studieförberedande gymnasieprogram var i högre utsträckning utsatta för nätmobbning än de elever som studerade på yrkesförberedande gymnasieprogram, 74 % respektive 26 %. Tabell 6 visar de vanligaste reaktionerna.

Tabell 6. Vanligaste reaktion vid nätmobbning – flera svarsalternativ möjliga. N=47

Variabel	n	Procent
Ledsen	29	62 %
Drabbades av ångest	22	47 %
Ilska	15	32 %
Drabbades av skuld och skam	10	21 %
Brydde mig inte	10	21 %
Blev generad	8	17 %
Drabbades av oro	8	17 %
Övrigt	3	6 %

Den vanligaste reaktionen efter att ha blivit utsatt för nätmobbning var att bli ledsen och att drabbas av ångest. Den minst vanliga reaktionen var, förutom övrigt, att drabbas av oro eller att bli generad.

Av de respondenter som drabbats av nätmobbning rapporterade hälften att de hade en god hälsa. I gruppen icke drabbade var denna siffra högre. I båda grupperna skattade en av sex respondenter sin hälsa som dålig. Se tabell 7.

Tabell 7. Utsatthet för nätmobbning och självrapporterad hälsa. N=47

Variabel	n	Procent
Självrapporterad hälsa hos drabbade av nätmobbning		
Bra	24	51 %
Varken eller	16	34 %
Dålig	7	15 %
Självrapporterad hälsa hos icke drabbade av nätmobbning		
Bra	18	64 %
Varken eller	6	21 %
Dålig	4	14 %

En av tre respondenter (32 %) hade utsatts för både nätmobbning och mobbning i skolan de senaste 12 månaderna. Majoriteten av respondenterna (68 %) rapporterade att de blivit utsatta för nätmobbning men inte för mobbning i skolan. Fjorton procent av de som utsatts för mobbning i skolan var inte mobbade på nätet.

För fyra av fem (37 elever), hade deras nätmobbning inte någon koppling till skolan (annan elev, elevs vän/ syskon eller liknande), medan nästan 1 av 7 (8 elever) hade utsatts för nätmobbning med koppling till deras skola. Fyra personer svarade att de inte visste vem som utsatt dem.

Det vanligaste agerandet efter att ha blivit utsatt för nätmobbning var att blockera och ignorera mobbaren och det minst vanliga var att konfrontera mobbaren med psykiskt och/eller fysiskt våld eller att skriva ett meddelande med kränkningar och hot om personskada. Se Tabell 8.

Tabell 8. Vanligaste agerandet efter att ha blivit utsatt för nätmobbning – flera svarsalternativ möjliga. N=47.

Variabel	N	Procent
Blockerade mobbaren	19	43 %
Ignorerade mobbaren	18	41 %
Skrev ett meddelande med lugna argument	15	34 %
En konfrontation utan psykiskt och/eller fysiskt våld	5	11 %
Skrev ett meddelande med ilska och kränkande ord	3	7 %
En konfrontation som ledde till psykiskt och/eller fysiskt våld	2	5 %
Skrev ett meddelande med kränkningar och hot om personskada	2	5 %
Övrigt	-	-

En av fyra (12 elever) hade undvikit sociala medier och/eller skolan efter att ha blivit utsatt för nätmobbning. Nästan lika många rapporterade att de hade tänkt på och/eller hade skadat sig själv. En av sex (7 elever) svarade att de hade sökt hjälp hos kurator, skolsköterska, barn- och ungdomspsykiatri eller motsvarande för att de hade mått så pass dåligt efter att ha blivit utsatta för nätmobbning. En av tio (4 elever) har svarat att de har tänkt på och/eller försökt ta sitt liv. Tretton personer ville inte besvara frågan.

4.3 Rektorsenkäten

De båda rektorerna som svarade på rektorsenkäten meddelade att de har riktlinjer och/eller handlingsplaner kring nätmobbning i sin skola. En av rektorerna visste inte hur riktlinjerna/handlingsplanerna kontrollerades för att undersöka om de följdes. Samma rektor rapporterade också att denne inte visste hur riktlinjerna kommunicerades till anställda på skolan. Den andra rektorn beskrev att arbetslag och Elevhälsoteam är ansvariga för att riktlinjerna följs men att kommunikationen till anställda varken skedde muntligt eller skriftligt.

Information om riktlinjerna och/eller handlingsplanerna kommunicerades till eleverna en gång per läsår enligt en rektor, medan den andre beskrev att det skedde en gång per klass under de tre åren på gymnasiet. En rektor beskrev att aktuella händelser kring nätmobbning tas upp klassvis och att de följer upp på klassnivå om någon nätmobbning har skett.

5. Diskussion

Oavsett vilket resultat som analyseras så visar de båda att de respondenter som blivit utsatta för nätmobbning rapporterade något sämre hälsa än icke drabbade. Att bli ledsen och att drabbas av ångest var de två vanligaste reaktionerna. Att undvika skolan och/eller sociala medier samt att ha tänkt på och/eller ha skadat sig själv, var vanligt hos dem som blivit utsatta för nätmobbning. Det var vanligare att bli utsatt för mobbning på nätet än av mobbning i skolan.

5.1 Resultatdiskussion

5.1.1 Förekomst av nätmobbning

Om man i denna undersökning utgår från resultatet utifrån respondenternas svar på nätmobbningsfrågan, har drygt en av fyra elever drabbats av nätmobbning en eller flera gånger under det senaste året och det är en högre andel än vad som rapporterats i tidigare studier. Carter & Wilson (2015) visade att i åldrarna 10-18 drabbades 1 av 6 av nätmobbning och i den taiwanesiska studien av Chang et al. (2013) rapporterade gymnasieeleverna att närmare 1 av 5 hade drabbats av nätmobbning. Dock har Friends i sin nätrapport (2016b) liknande siffror där 1 av 3 av unga blivit utsatta för kränkningar och runt 8 % har blivit utsatta för nätmobbning. Att resultaten skiljer kan bero på hur de olika studierna har definierat nätmobbning. Många tidigare studier har definierat nätmobbning som ett upprepat beteende, bland annat Friends (2016b), medan denna studie har definierat nätmobbning även om det endast har skett vid ett tillfälle. Det kan även finnas skillnader i vilka gränsvärden som används och under hur lång tid tillbaka som de tidigare studierna har fokuserat på, denna studie har fokuserat på de senaste 12 månaderna. Resultaten kan även skilja sig åt beroende på att ju äldre barnen blir desto mer tillgång får de till internet, och ju mer tid de spenderar på nätet och då speciellt på sociala medier, desto mer ökar riskerna för nätmobbning (Frisén & Berne, 2016; Sampasa-Kanyinga & Hamilton, 2015; Chang et al, 2013; Carter & Wilson, 2015). Urvalet i denna studie använder – som tidigare nämnts – internet i högre utsträckning än andra åldersgrupper och speciellt kvinnor över 16 år spenderar mer tid på sociala medier än jämnåriga män (Davidsson & Findahl, 2016). Majoriteten i denna studie var kvinnor och de är mer utsatta för nätmobbning än män (Friends 2016b). Av det skälet kan förekomsten av nätmobbning vara skev då få män deltog i studien. I det resultat som tog hänsyn till respondenternas svar på följdfrågorna om nätmobbning, rapporterade 63 % att de hade drabbats av nätmobbning en eller flera gånger under det senaste året. En annan förklaring kan vara att respondenterna svarade mer sanningsenligt på frågan om reaktion och agerande för att de frågorna kan ha varit mindre laddade än själva

nätmobbningsfrågan. De höga siffrorna i denna studie kan också innebära att nätmobbing är ett problem som har ökat speciellt bland 18-19 åringar.

5.1.2 Traditionell mobbning i skolan

En av fyra elever i denna undersökning rapporterade att de hade blivit utsatta för mobbning i skolan en eller flera gånger under de senaste 12 månaderna och även här är antalet drabbade högre än vad som redovisats i tidigare studier (BO, 2015; Hellfeldt et al, 2014) I rapporten från Friends (2016a) har nästan 8 % av unga mellan 10-15 år blivit utsatta för mobbning och samma rapport hävdar att traditionell mobbning i skolan är vanligast på mellanstadiet. I den aktuella studien var förekomsten av mobbning mycket högre bland 18-19 åringar. Eftersom frågan som ställdes hade som gränsvärde ett år tillbaka, kan eleverna ha varit mellan 17-18 år när de blev utsatta för mobbning i skolan men resultatet skiljer sig ändå avsevärt från tidigare studier. Definitionerna de olika studierna har använt sig av för att definiera mobbning kan skilja sig från en studie till en annan och detta kan sedan påverka utfallet. I en studie i 25 europeiska länder har 13 % i åldrarna 9-12 rapporterat att de blivit utsatta för traditionell mobbning i skolan (Livingstone, Haddon, Görzig & Ólafssons, 2011). Detta avstannar och sjunker i 13-14-års-åldern, då 12 % av barnen har blivit mobbade men att detta sedan ökar i åldern 15-16 då 15 % rapporterat mobbning (ibid). Detta kan betyda att traditionell mobbning kan öka med stigande ålder.

5.1.3 Nätmobbnings koppling till skolan

I resultatet som endast tog hänsyn till vad respondenterna hade svarat på nätmobbningsfrågan rapporterade en av fem att nätmobbningen hade koppling till skolan. Därför kan det vara så att en av tre av de drabbade har undvikit skolan och/eller sociala medier efter att ha utsatts för nätmobbing - för att slippa möta sina förövare. I det resultat som även tog hänsyn till följdfrågorna om nätmobbing, rapporterade drygt en av tio att hen blivit utsatt av någon med koppling till skolan och en av fyra har undvikit sociala medier och/eller skolan. I detta resultat var det lägre förekomst av nätmobbing kopplad till skolan och också lägre förekomst av att ha undvikit sociala medier och/eller skolan. Nätmobbing som var kopplad till skolan var inte lika vanlig som i tidigare studier – 2 av 10 (det resultat som endast tog hänsyn till nätmobbningsfrågan) och 1 av 7 (det resultat som tog hänsyn till följdfrågorna om nätmobbing), till skillnad från studien av Carter & Wilson (2015) där 70 % av nätmobbningsfallen hade koppling till skolan. Chang et al (2013) rapporterade att en av tre som drabbats av nätmobbing också var mobbad i skolan, men om förövarna var skolkamrater var inget som framkom i deras studie. Det kan så vara att nätmobbing har haft koppling till skolan utan att respondenterna visste detta i och med att det är lätt att vara anonym på internet. I det resultat som endast tog hänsyn till nätmobbningsfrågan svarade en av fem respondenter att de inte visste vem som utsatt dem för nätmobbing, medan motsvarande andel i det andra resultatet – som tog hänsyn till följdfrågorna- var 4 elever. Enligt resultatet som endast tog hänsyn till nätmobbningsfrågan var över hälften av nätmobbningsoffren också drabbade av mobbning i skolan, och i resultatet som tog hänsyn till följdfrågorna var denna andel en av tre. En av fem av de drabbade respondenterna hade *endast* blivit

utsatta för mobbning i skolan (resultatet som endast tog hänsyn till nätmobbingsfrågan), motsvarande andel i resultatet som tog hänsyn till följdfrågorna visar en av sex. Enligt resultatet som endast tog hänsyn till nätmobbingsfrågan rapporterade drygt två av fem att de *endast* blivit utsatta för mobbning på internet, i det andra presenterade resultatet var det drygt två av tre. Slutsatsen som kan dras av detta är att det är högre risk att drabbas av nätmobbning än att bli drabbad av mobbning i skolan. Detta rapporterar även Chang et al. (2013) som visade att dubbelt så många drabbas på nätet jämfört med drabbade i skolan.

5.1.4 Reaktioner och agerande efter nätmobbning

Trots att två olika resultat presenterades (ett som endast tog hänsyn till vad respondenterna hade svarat på nätmobbingsfrågan och ett som tog hänsyn till vad respondenterna hade svarat på följdfrågorna om nätmobbningen) så visade båda att den vanligaste reaktionen var att de drabbade blev ledsna och drabbades av ångest, vilket bekräftas av Giménez et al (2015) studie bland 12–20-åringar där ledsamhet också var den vanligaste reaktionen. I studien av Ortega et al. (2012) var den vanligaste reaktionen istället ilska medan i den aktuella studien kommer ilska som den tredje vanligaste reaktionen i båda resultaten. Den minst förekommande reaktionen enligt Ortega et al. (2012) var att känna sig generad vilket bekräftas i denna studie.

I de båda presenterade resultaten var det vanligast att blockera mobbaren efter att ha blivit utsatt för nätmobbning, vilket stärks av en studie av d’Haensens, Vandoninck & Donoso (2012) som utfördes bland europeiska 9-16-åringar. Även i Friends nätrapport (2016b) har barnen, en dryg fjärdedel, svarat att blockera mobbaren var det vanligaste agerandet. Där de båda resultaten skiljer sig åt är att i resultatet som endast tog hänsyn till nätmobbingsfrågan var det vanligt att skriva tillbaka till mobbaren med lugna argument medan i det motsvarande resultatet var det också vanligt att ignorera mobbaren. En dryg fjärdedel av barnen i Friends nätrapport (2016b) rapporterade att de brukade skriva tillbaka till mobbaren och be denne att sluta med sitt beteende – som motsvarar att skriva tillbaka med lugnande argument i den aktuella studien.

5.1.5 Den psykiska hälsan hos drabbade

Den psykiska hälsan hos de drabbade var något sämre än hos icke drabbade. I det resultat som endast tog hänsyn till nätmobbingsfrågan skattade två tredjedelar av icke drabbade sin hälsa som bra, medan en dryg tredjedel av de drabbade skattade sin hälsa som bra. Drabbade rapporterade även i högre grad sin hälsa som dålig jämfört med icke drabbade. Detta stämmer överens med tidigare forskning. I studien av Hinduja & Patchin (2010) mättes självkänsla i samband med utsatthet för nätmobbning, där drabbade led av lägre självkänsla än icke drabbade. I det resultat som tog hänsyn till följdfrågorna skattade två tredjedelar av icke drabbade sin hälsa som bra medan hälften av de drabbade skattade sin hälsa som bra. Procentuellt sett skattade lika många respondenter sin hälsa som dålig. Resultatet från Schenks & Fremouws (2012) studie på unga vuxna visade att de som blev utsatta för nätmobbning rapporterade högre förekomst av psykisk ohälsa och självmordstankar. Det framkommer i denna studie att i

det resultat som endast tog hänsyn till vad respondenterna svarat på nätmobbningsfrågan, att drygt en fjärdedel av de drabbade har tänkt på och/eller skadat sig själva, i det resultat som tog hänsyn till följdfrågorna var siffrorna likartade där nästan en fjärdedel haft samma tankar. Bland dem som drabbats av nätmobbning i den aktuella studien hade en av sex tänkt på och/eller försökt ta sitt liv (som endast tog hänsyn till vad respondenterna svarat på nätmobbningsfrågan), medan motsvarande förekomst i det andra resultatet var 1 av 10.

En av 6 elever som drabbats av nätmobbning har sökt hjälp för att de mått så pass dåligt efteråt. Siffrorna är likartade för båda resultaten. En tidigare studie visade att elever som blivit utsatta för nätmobbning har svårare att söka hjälp än de som drabbas av traditionell mobbning (Dooley, Gradinger, Strohmeier, Cross & Spiel, 2010). Detta kan enligt författarna bero på att unga är rädda för att förlora tillgången till internet, vilket är en spännande hypotes som kan vara nästa steg i framtida forskning.

5.1.6. Rektorernas svar

Svaren från rektorsenkäten är inte representativa för urvalet men ändå av intresse. Den ena rektorn informerade att de hade riktlinjer och/eller handlingsplaner kring nätmobbning men kunde inte beskriva hur riktlinjerna följs, inte heller hur kommunikationen till anställda på skolan gick till. Även om underlaget är för litet för att kunna dra några slutsatser, är det av intresse att analysera varför den ena rektorn var tveksam till hur riktlinjerna följs upp och kommuniceras. En tidigare studie bland skolpersonal i Sverige rapporterade brist på information och att personalen saknade kunskap i trygghets- och likabehandlingsfrågor. Personalen upplevde även att de frågorna inte genomsyrade verksamheten och de ville även att mer information skulle kommuniceras till skolpersonal och elever (Friends 2016a). Även BOs undersökning om skolans huvudmän (2015) beskriver förvirring kring när kränkningar och trakasserier ska rapporteras och samtliga huvudmän ville att riktlinjerna skulle uppdateras. I framtida forskning skulle man kunna tittare närmare på vad denna okunskap och förvirring kring riktlinjerna och/eller handlingsplaner beror på.

5.2 Metoddiskussion

Enkäten visade sig ha brister som upptäcktes under analysstadiet. Fråga 8a+b i enkäten (se bilaga 3) skulle vara obligatorisk men det har missats i utförandet av enkäten, och på grund av detta uppstod ett internt bortfall på 13 respektive 17 respondenter. Detta bortfall gällde inte i det resultat som presenterades där hänsyn tagits till vad respondenterna hade svarat på följdfrågorna om nätmobbningen. En fråga togs bort eftersom den var felaktigt utformad men den frågan var ändå inte relevant för frågeställningarna.

Orden 'mobbad' och 'mobbare' är starka ord som många kan ha svårt att identifiera sig med, man vill inte gärna erkänna sig som mobbare, kanske för att man ägnar sig åt

kognitiv omstrukturering (Frisén & Berne, 2016). Därför kan man i framtida forskning använda sig av andra ord, synonymer eller förklaringar för att kunna få mer sanningsenliga svar. En frågeställning som utformades i ett tidigt skede av undersökningen var att försöka kartlägga hur många som själva nätmobbade och orsaker till detta, men på grund av den låga svarsfrekvensen på dessa frågor så togs beslutet att plocka bort denna frågeställning.

I analysstadiet upptäcktes det att många respondenter svarat tvetydigt och detta ledde till problem vid analysen. Möjligen kan frågan om reaktion efter nätmobbningen ha lett till förvirring, och eventuellt trodde respondenterna att de skulle spekulera i hur de skulle ha reagerat *om de hade blivit nätmobbade*. En annan förklaring skulle kunna vara att respondenterna trodde att de skulle spekulera i hur de hade valt att agera mot nätmobbaren *om de hade blivit nätmobbade*, men frågan handlade om hur de *hade* reagerat och agerat. Det kan också vara så att respondenterna inte vill se sig själva som drabbade av nätmobbning och heller inte kan identifiera sig med den beskrivning som medföljde frågan. Däremot kunde de känna igen sig i känslorna och de ageranden som presenterades senare på frågan om reaktioner och agerande. Generaliserbarheten i denna undersökning kan beskrivas som låg då det behövs ett större antal respondenter för att kunna uttala sig om den. Ett antagande inför denna undersökning var att de drabbade skulle ha sämre psykisk hälsa än icke drabbade, men antalet respondenter var för lågt för att man ska kunna dra några slutsatser och kan därför inte generaliseras på hela målgruppen. För att se eventuella samband behövs det ett större antal respondenter.

5.3 Framtida forskning

Gruppen unga som lider av psykisk ohälsa är ett växande folkhälsoproblem och detta stärks av resultatet från denna studie. Flera nätmobbingsdrabbade rapporterar sämre psykisk hälsa än icke drabbade och därför är det av vikt att undersöka fler aspekter kring nätmobbningen – till exempel varför utsatta inte söker hjälp i större utsträckning för sitt psykiska mående. Det är även viktigt att undersöka hur skolor hanterar nätmobbningen, För att undersöka hur ungas psykiska välbefinnande påverkas av nätmobbningen föreslås intervjuer som en metod för att få ökad förståelse för de ungas upplevelser. Även intervjustudier med gärningspersoner (de som nätmobbar andra) för att undersöka varför de agerar som de gör vore av intresse. Denna forskning kan sedan användas för att skapa åtgärder för att förebygga att nätmobbning sker och även hur fall av nätmobbning ska hanteras på skolor.

6. Slutsats

Resultatet från denna studie visar att nätmobbning är ett utbrett fenomen bland 18-19 åringar på gymnasiet och slutsatsen som kan dras med hjälp av tidigare studier är att detta är ett fenomen som har ökat. De elever som hade blivit utsatta för nätmobbning rapporterade sämre hälsa och många rapporterade även att de led av självskadebeteende. Att drabbas av nätmobbning var också vanligare än att drabbas av traditionell mobbning i skolan, och mobbningen var i vissa fall kopplad till skolan. Skolan är en arena där barn och unga spenderar det mesta av sin vakna tid och det är också dit som åtgärder i första

hand bör rikta sig. Skolpersonal behöver mer kunskap om hur de ska handskas med nätmobbning och tydliga riktlinjer som kontinuerligt kontrolleras och kommuniceras till all skolpersonal och elever behöver skapas.

Referenser

- Adolfsson, V (2013). *13-åring tog sitt liv efter utbredd nätmobbning*.
<http://nyheter24.se/nyheter/inrikes/740719-13-aring-tog-sitt-liv-efter-utbredd-natmobbing>. [2016-11-25].
- Anders (2016). Feministiskt geni. *Zara Larsson*.
[Blogg].<http://www.zaralarsson.se/2015/01/06/feministiskt-geni/> [2016-11-20].
- Barnombudsmannen, BO (2015). *Välkommen till verkligheten – barn och unga om samhällets stöd vid kränkningar och trakasserier i skolan*.
<https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/valkommen-till-verkligheten.pdf> [2016-11-23].
- Beckman L (2013). Traditional Bullying and Cyberbullying among Swedish Adolescents: Gender differences and associations with mental health. [Thesis].
Karlstad: Karlstads universitet; *Karlstad University Studies*, 2013:31.
- Berger, E (2013). *14-åring tog sitt liv efter nätmobbning*.
<http://www.svt.se/nyheter/utrikes/14-aring-tog-sjalvmord-efter-natmobbing> [2016-11-25].
- Bonita, R. Beaglehole, R. Kjällström, T (2010). *Grundläggande epidemiologi*.
Studentlitteratur: Lund.
- Bryman, A (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber: Stockholm.
- Carter, J, & Wilson, F (2015). Cyberbullying: A 21st Century Health Care Phenomenon, *Pediatric Nursing*, 41, 3, pp. 115-125.
- Cénat, J, Hébert, M, Blais, M, Lavoie, F, Guerrier, M, & Derivois, D (2014) 'Cyberbullying, psychological distress and self-esteem among youth in Quebec schools', *Journal Of Affective Disorders*, 169, pp. 7-9.
- Chang, F, Lee, C, Chiu, C, Hsi, W, Huang, T, & Pan, Y (2013). Relationships Among Cyberbullying, School Bullying, and Mental Health in Taiwanese Adolescents, *Journal Of School Health*, 83, 6, pp. 454-462.
- Davidsson, P & Findahl, O (2016). *Svenskarna och internet – undersökning om svenskarna internetvanor*. https://www.iis.se/docs/Svenskarna_och_internet_2016.pdf. [2016-11-18].
- D’Haenens, L. Vandoninck, S. Donodo, V (2013). *How to cope and build online resilience?*

[http://eprints.lse.ac.uk/48115/1/How%20to%20cope%20and%20build%20online%20resilience%20\(lsero\).pdf](http://eprints.lse.ac.uk/48115/1/How%20to%20cope%20and%20build%20online%20resilience%20(lsero).pdf) [2017-01-06]

Dooley, J, Gradinger, P, Strohmeier, D, Cross, D, & Spiel, C (2010). Cyber-Victimisation: The Association Between Help-Seeking Behaviours and Self-Reported Emotional Symptoms in Australia and Austria', *Australian Journal Of Guidance & Counselling*, 20, 2, pp. 194-20.

Duggan, Ellison, Lampe, Lenhart & Madden (2015). *Frequency of social media use*. Washington: PewResearch Center.

http://www.pewinternet.org/files/2015/01/PI_SocialMediaUpdate20144.pdf [2016-10-24].

Farrington, D P, Lösel, F, Ttofi, M M, & Theodorakis, N. (2012). *School bullying, depression and offending behavior later in life: an updated systematic review of longitudinal studies*. National Council for Crime Prevention (Brå).

http://www.crim.cam.ac.uk/people/academic_research/maria_ttofi/pub16.pdf [2017-01-29].

Folkhälsomyndigheten (uå). *Fysisk aktivitet - Nationell folkhälsopolitik*

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/far/nationella-insatser/fysisk-aktivitet-nationell-folkhalsopolitik/> [2016-12-14].

Folkhälsomyndigheten (2015a). *Hälsans och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner - en rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige*

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/20250/halsan-halsans-bestamningsfaktorer-transpersoner-15038-webb.pdf> [2017-01-08].

Folkhälsomyndigheten (2015b). *Hälsa på lika villkor? - en undersökning om hälsa och livsvillkor i Sverige 2015*. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/documents/statistik-uppfoljning/enkater-undersokningar/nationella-folkhalsoenkaten/frageformular/formular-nationella-folkhalsoenkaten-2015.pdf>. [2016-12-14].

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/documents/statistik-uppfoljning/enkater-undersokningar/nationella-folkhalsoenkaten/frageformular/formular-nationella-folkhalsoenkaten-2015.pdf>. [2016-12-14].

Folkhälsomyndigheten (2016a). *Psykiska och somatiska besvär bland barn och unga*.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/folkhalsans-utveckling/psykiska-och-somatiska-besvar-bland-barn-och-unga/> [2016-12-14].

Folkhälsomyndigheten (2013). *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2013/14 - Grundrapport*.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/18915/skolbarns-halsovanor-sverige-2013-14.pdf> [2017-01-08].

- Folkhälsomyndigheten (2016 b). *Utveckling över tid*
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/suicidprevention/statistik-om-suicid/utvecklingen-over-tid/> [2017-01-05].
- Friends (2016a). *Friendsrapporten*. <https://friends-brandmanualswede.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2016/08/friendsrapporten-16-webb.pdf> [2016-11-19].
- Friends (2016b). *Nättrapport*. <http://friends.se/wp-content/uploads/2016/03/Friends-natrapport2016.pdf> [2016-11-18].
- Frisén, A. Berne, S (2016). *Nätmobbing – handbok för skolan*. Natur och kultur: Stockholm.
- Giménez Gualdo, A, Hunter, S, Durkin, K, Arnaiz, P, & Maquilón, J (2015). The emotional impact of cyberbullying: Differences in perceptions and experiences as a function of role, *Computers & Education*, 82, pp. 228-235.
- Gradinger, P., Strohmeier, D. and Spiel, C. (2012) Motives for Bullying Others in Cyberspace, in *Cyberbullying in the Global Playground: Research from International Perspectives* (eds Q. Li, D. Cross and P. K. Smith), Wiley-Blackwell, Oxford, UK. doi: 10.1002/9781119954484.ch13.
- Hase, C, Goldberg, S, Smith, D, Stuck, A, & Campaign, J 2015, 'Impacts of traditional bullying and cyberbullying on the mental health of middle school and high school students. *Psychology In The Schools*, 52, 6, pp. 607-617.
- Hellfeldt, K., Johansson, B., Lindberg, O. (2014) Mobbing och socialt stöd från lärare och klasskamrater: en longitudinell studie av barns erfarenheter av mobbing. *Sociologi i dag*, årgång 44, Nr 4/2014 s.79-104.
- Hinduja, S. Patchin, J (2010). Bullying, Cyberbullying, and Suicide. *Archives of Suicide Research*. Jul2010, Vol. 14 Issue 3, p206-221. 16p.
- Lapidot-Lefler, N, & Barak, A (2012). Effects of anonymity, invisibility, and lack of eye-contact on toxic online disinhibition', *Computers In Human Behavior*, 28, 2, pp. 434-443.
- Lewinsky, M (2015). SHAME SELLS. *Vital Speeches Of The Day*, 81, 9, pp. 291-295.
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., and Ólafsson, K. (2011). *Risks and safety on the internet: The perspective of European children. Full Findings*. LSE, London: EU Kids Online.
[http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsOnlineIIRreports/D4FullFindings.pdf](http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsOnlineIIRreports/D4FullFindings.pdf). [2016-12-30].

- Löfgren, N (2015). *Mobbning räknas leda till 45 självmord om året*. <http://www.svt.se/nyheter/inrikes/mobbning-raknas-leda-till-45-sjalvmord-om-aret> [2016-11-25].
- McGoogan, C (2016). *Internaut day: The world's first public website went online 25 years ago today*. <http://www.telegraph.co.uk/technology/2016/08/06/the-worlds-first-website-went-online-25-years-ago-today/> [2016-11-20].
- Olsson, H. Sörensen S (2011). *Forskningsprocessen*. Liber: Stockholm.
- Ortega, R. Elipe, P. Mora- Merchan, J.A. Genta, M.L. Brighi, A. Guarini, A. Smith, P.K. Thompson, F & Tippett, N (2012). Risk factors for involvement in cyberbullying on victims: A European cross-national study. *Aggressive Behaviour*, 38, pp 342-356.
- Sampasa-Kanyinga, H, & Hamilton, H (2015). Social networking sites and mental health problems in adolescents: The mediating role of cyberbullying victimization', *European Psychiatry*, 30, 8, pp. 1021-1027.
- Schenk, A, & Fremouw, W (2012). Prevalence, Psychological Impact, and Coping of Cyberbully Victims Among College Students. *Journal Of School Violence*, 11, 1, pp. 21-37.
- Schneider, S, O'Donnell, L, Stueve, A, & Coulter, R (2012). Cyberbullying, School Bullying, and Psychological Distress: A Regional Census of High School Students, *American Journal Of Public Health*, 102, 1, pp. 171-177.
- SFS 2010:800. *Skollagen*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Skolinspektionen (2015). *Skolans ansvar för nätkränkningar*. <https://www.skolinspektionen.se/sv/Rad-och-vagledning/Stallningstaganden/Krankande-behandling/Skolans-ansvar-for-natkrankningar/> [2016-11-03].
- Skolverket (2013). *Kränkningar*. <http://www.skolverket.se/regelverk/mer-om-skolans-ansvar/krankningar-1.201704>. [2016-11-03].
- Skolverket (2016). *Värdegrund i förskola och skola*. <http://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund> [2017-01-07].
- Slonje, R, Smith, P, & Frisén, A (2012). Processes of cyberbullying, and feelings of remorse by bullies: A pilot study., *European Journal Of Developmental Psychology*, 9, 2, pp. 244-259.

Socialstyrelsen & Folkhälsoinstitutet (2013). *Folkhälsan I Sverige – årsrapport 2013*.
<http://www.forskasverige.se/wp-content/uploads/Folkhalsan-I-Sverige-2013.pdf> [2017-01-08]

Socialstyrelsen (2013). *Psykisk ohälsa bland unga- Underlagsrapport till Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013*.
<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19109/2013-5-43.pdf> [2016-12-14].

Suler, J (2004). The online disinhibition effect. *Cyberpsychology and Behaviour* , 7 (3), 321-326.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.
<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>. [2016-12-17].

Wachs, S, Jiskrova, G, Vazsonyi, A, Wolf, K, & Junger, M (2016) A cross-national study of direct and indirect effects of cyberbullying on cybergrooming victimization via self-esteem, *Psicologia Educativa*, 22, 1, pp. 61-70.

Wallin. E (2014). *Förtalades på Instagram - fortfarande inte fått skadestånd*.
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1646&artikel=5933520> [2016-12-04].

Wallroth, E (2013). *Rebecca, 12, tog sitt liv – efter nätmobbning*.
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article17472624.ab> [2016-12-04].

Ybarra, M, L & Mitchell K, J (2004). Youth engaging in online harassment: Associations with caregiver–child relationships, Internet use, and personal characteristics. *Journal of adolescence*, 27(3), 319-336.

Bilagor

Bilaga 1

I denna text kommer begrepp dyka upp och för att förtydliga för läsaren förklaras de i tabellen nedan.

Namn	Beskrivning
Blogg	En öppen och personlig dagbok som skrivs på internet som många kan ta del av (Johansson, 2015a)
Sociala medier	Medier där man knyter kontakter med andra användare till mediet till exempel delar och kommenterar varandras bilder och texter. Det kan

	vara ett sätt att hålla kontakten med vänner men även med okända (Johansson, 2015b)
Profil	En profil är där användaren lämnar en kort presentation om sig själv, användaren kan beroende på forum välja hur mycket information som ska synas på profilen (Johansson, 2015c)
Facebook	En typ av socialt media där man skapar en profil med sitt namn, där kan man ha vänner och kommentera bilder, artiklar och videos som delas på hemsidan. (Johansson, 2015c)
Instagram	En bildtjänst där man följer medlemmar och kan se deras bilder som de delar med sig av. Ofta är det vardagsbilder som delas (Johansson, 2015b)
Smartphone	Mobiltelefon med, internetuppkoppling, kamera, gps och qr-läsare (NE, uå)
Surfplatta	En pekdator med avancerande funktioner – ett mellanting mellan mobil och dator (Helmersson, uå).
Grooming	När en vuxen tar kontakt med ett barn i sexuellt syfte på internet (SFS 1962:700)

Referenser till begreppslistan

Helmersson, D (uå) *Surfplatta*.

<http://www.ne.se.webproxy.student.hig.se:2048/uppslagsverk/encyklopedi/lång/surfplatta> [2017-01-07].

Johansson, H (2015a). *Fakta om bloggar*.

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/kollakallan/kallkritik/sociala-medier/fakta/bloggar-1.151964> [2017-01-07].

Johansson, H (2015b). *Fakta om sociala medier*.

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/kollakallan/kallkritik/sociala-medier/fakta> [2016-12-17].

Johansson, H (2015c). *Fakta om Facebook*.

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/kollakallan/kallkritik/sociala-medier/fakta/facebook-1.151969> [2016-12-17].

Nationalencyklopedin (uå). *Smartphone*.

<http://www.ne.se.webproxy.student.hig.se:2048/s%C3%B6k/?t=uppslagsverk&q=smartphone> [2016-12-17].

SFS 1962:700. *Brottsbalk*. Stockholm: Justitiedepartementet

Bilaga 2

Typ av frågor i enkäten	Källa – författarnamn, Årtal	Typ av källa	Antal frågor	Omformulerades frågan för att passa bättre in på syftet?
Fråga om könsidentitet	Folkhälsomyndigheten, 2015a	Undersökning av transpersoners hälsa – enkät	1	-
Upplevelsen av din hälsa – den senaste månaden	Folkhälsomyndigheten, 2015b	Undersökning ”Hälsa på lika villkor?” Enkät	3	-
Förekomst om mobbning vs nätmobbning	Folkhälsomyndigheten, 2013	Skolbarns hälsovanor - enkät	3	-
Skolans hantering av mobbning	Friends, 2016a	En rapport om mobbning – enkät	4	Ja
Om mobbningen var kopplad till elev på skolan	Carter & Wilson, 2015	En studie om nätmobbning	1	
Självskadebeteendena och självmordstankar	Hinduja, Patchin , 2010; Schenk, Fremouw, 2012	Två studier om självskadebeteende och självmordstankar hos nätmobbningsdrabbade	2	Ja
Nedstämdhet	Gradinger, Strohmeier & Spiel	En studie om den psykiska hälsan efter nätmobbning	2	Ja
Vittne till nätmobbning	Frisén, Berne & Slonjes, 2016; Smiths, & Friséns, 2012	En handbok för skolan om nätmobbning och en studie om processen hos den som mobbar.	2	Friséns & Berne: Ja
Reaktioner efter nätmobbningen	Ortega et al, 2012	En studie som handlar om vilka reaktioner som uppstått efter att ha blivit utsatt för nätmobbning	1	Ja
Agerandet efter mobbningen	Friends, 2016a	En rapport om nätmobbning - enkät	1	Ja
Mobbning – Vittne- Koppling till skola	Friends, 2016b	En rapport om mobbning i skolor- enkät	1	Ja
Frågor om mobbning i både skola och på internet	Folkhälsomyndigheten, 2013	En rapport om skolbarns hälsovanor - enkät	3	Ja
Tankar kring din nätmobbning	Slonjes, Smiths & Friséns, 2012	En studie om reaktioner från gärningspersonen	2	Ja
Summa:			26	

Bilaga 3

Missivbrev - ungdomarna

Hej!

Jag heter Maria Graaf och jag studerar till hälsopedagog på Högskolan i Gävle. Just nu läser jag min sista termin och ska skriva min kandidatuppsats i ämnet folkhälsovetenskap. Uppsatsen kommer att handla om nätmobbning bland 18-19 åringar hos gymnasieelever. Jag vill ta reda på förekomst och de reaktioner som kan förekomma vid nätmobbning, både hos den som blivit utsatt och den som utsätter andra. Jag vill också ta reda på hur skolan hanterar dessa frågor. Jag har utformat en enkät med 27 frågor som tar cirka 10-20 minuter att svara på. Du lämnar dina svar helt anonymt och svaren kommer inte att kunna spåras, varken till dig eller din skola. Ditt deltagande är frivilligt och om du under tiden – medan du besvarar dina frågor – upplever att du inte längre vill delta, kan du bara avsluta. All information som samlas in till denna studie kommer att hanteras och analyseras konfidentiellt (helt anonymt) och den insamlade informationen kommer bara att användas till denna studie där endast jag och min handledare har tillgång till den.

Jag skulle vara väldigt tacksam om du vill delta i min studie, och om du väljer att delta så sätt dig gärna någonstans där du kan sitta avskilt och få lugn och ro. Jag skulle uppskatta om du kunde svara så ärligt du kan på frågorna. Det går inte att svara fel på denna enkät!

Om du känner behov av att kontakta någon efter att ha svarat på enkäten, så kontakta din skolsköterska/kurator eller en ungdomsmottagning.

Student:

Maria Graaf

Högskolan i Gävle

gisela.vanderster@hig.se

hhp14mgf@student.hig.se

[Klicka här för att komma till enkäten](#)

Enkäten kommer att finnas tillgänglig fram till 4:e december

Handledare:

Gisela van der Ster

**Ett tack till dig som tog dig tid att läsa och ett stort
tack till dig som deltar i studien!**

Bilaga 4

Enkät- ungdomarna

1. Vilken av följande könsidentiteter beskriver dig bäst?*

*obligatorisk
fråga

- Kvinna
- Man
- Både kvinna och man/mitt emellan kvinna och man
- Queer
- Inget/varken kvinna eller man
- Osäker
- Vill inte svara
- Övrigt

2. Studerar du på *

- Yrkesförberedande gymnasieprogram? (Till exempel fordons och transport-, barn och fritidsprogrammet)
- Studieförberedande gymnasieprogram? (Till exempel samhäll-, natur-, eller estetprogrammet)

3. Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?*

- Mycket bra
- Bra
- Någorlunda
- Dåligt
- Mycket dåligt

4. Har du tyckt att du har varit värdelös den senaste månaden?*

- Inte alls
- Inte mer än vanligt
- Mer än vanligt
- Mycket mer än vanligt

5. Har du på det hela taget känt dig någorlunda lycklig den senaste månaden?*

- Mer än vanligt
- Som vanligt
- Mindre än vanligt
- Mycket mindre än vanligt

6. Hur ofta använder du dig av sociala medier? *

Med denna fråga menas hur ofta du är inne på sociala medier (till exempel Facebook, Instagram, Kik osv) och delar bilder och artiklar, skriver kommentarer, bloggar och även om du bara är inne och läser andras flöden

- Mer sällan än en gång i månaden
- 2-4 gånger i månaden
- 2-4 gånger i veckan
- 5-7 gånger i veckan
- 1-2 gånger per dag
- Fler än 3 gånger per dag

7. Hur ofta har du blivit mobbad i skolan under de senaste 12 månaderna ?

Det är mobbning när någon flera gånger blir retad, hotad, förlöjligad, slagen eller kränkt. Mobbning kan vara elaka ord, viskningar, blickar och skratt. Eller om någon aldrig får vara med. Det är även mobbning att sprida rykten om någon. *

- Jag har inte blivit mobbad i skolan de senaste 12 månaderna
- Det har hänt 1 eller 2 gånger under de senaste 12 månaderna
- Det har hänt 2-4 gånger i halvåret de senaste 12 månaderna
- Ungefär 1 gång i veckan
- Flera gånger i veckan

8. Hur ofta har du blivit mobbad på nätet på följande sätt?

Hur ofta har du blivit mobbad i skolan på följande sätt? (Om du svarar att du inte blivit mobbad på dessa sätt kan du gå vidare till fråga 19)

	Jag har inte blivit mobbad på det här sättet de senaste 12 månaderna	1 eller 2 gånger under de senaste 12 månaderna	2-4 gånger i halvåret	2-3 gånger i månaden	Ungefär 1 gång i veckan	Flera gånger i veckan
Någon skrev elaka chattmeddelanden, inlägg, e-post och SMS, eller skapade en webbsida som hånade dig	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Någon tog pinsamma eller olämpliga bilder på dig och lade ut dem på nätet mot din vilja	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Den nätmobbning som du har varit utsatt för, har den haft koppling till skolan?
Till exempel alt det är en annan elev på skolan eller en annan elevs vän/syskon eller motsvarande är den som utsatt dig

- Ja
- Nej (Gå vidare till fråga 14)
- Vet inte (Gå vidare till fråga 14)

10. Hur har skolpersonalen hanterat nätmobbningen?

- Ingenting har gjorts, de vet inte om att det har hänt eller fortfarande pågår (Gå vidare till fråga 14)
- Ingenting har gjorts, trots att någon/några på skolan vet vad som har hänt (Gå vidare till fråga 13)
- De har försökt åtgärda problemet, till exempel genom att prata med mobbaren/mobbarens föräldrar eller liknande
- Övrigt ...

11. Hur har det påverkat din situation när skolan har hanterat din utsatthet för nätmobbning?

- Till det sämre
- Varken eller
- Till det bättre

12. Hur har ditt mående påverkats av skolans sätt att hantera din situation nätmobbningen?

- Till det sämre
- Varken eller
- Till det bättre

13. Upplever du att skolan har lyssnat på dig och dina behov angående din utsatthet för nätmobbning?

- Ja, till stor del
- Till viss del
- Varken eller
- Nej, ytterst lite
- Nej, inte alls

14. Om någon har skrivit elaka meddelanden, inlägg, e-post och/eller SMS, eller skapat en hemsida som hånat dig eller tog pinsamma eller olämpliga bilder på dig och sedan lade ut dem på nätet mot din vilja - hur fick det dig att reagera?

Flera svarsalternativ är möjliga

- Med ilska
- Blev ledsen
- Blev generad
- Drabbades av oro
- Drabbades av ångest
- Drabbades av skuld och skam
- Brydde mig inte
- Övrigt ...

15. Hur agerade du mot mobbaren? Flera svarsalternativ är möjliga men välj gärna det som är det vanligaste sättet du reagerar på

- Jag skrev ett chattmeddelande/inlägg/sms/e-post eller kommentar tillbaka med *lugna argument* (till exempel bad mobbaren att sluta med sitt beteende)
- Jag skrev ett chattmeddelande/inlägg/sms/e-post eller kommentar tillbaka med *ilska och kränkande ord*
- Jag skrev ett chattmeddelande/inlägg/sms/e-post eller kommentar tillbaka med *kränkningar och hot om personskada*
- Jag letade upp personen och konfronterade denne bortanför *dataskärmen utan psykiskt och/eller fysiskt våld* (till exempel pratade med mobbaren i skolan)
- Jag letade upp personen och konfronterade denne bortanför dataskärmen och mötet ledde till *psykiskt och/eller fysiskt våld*
- Jag *blockerade* mobbaren så att denne inte kunde kontakta mig mer
- Jag *ignorerade* mobbaren
- Övrigt ...

16. Har du mått så pass dåligt efter att ha blivit utsatt för nätmobbning att du har behövt söka hjälp av till exempel kurator, skolsköterska, hälsocentral, sjukhus, psykolog, Ungdomsmottagningen, Barn och Ungdomspsykiatri (BUP), eller annan vuxen eller ungdom?

- Ja
- Nej
- Vill inte svara

17. Har du mått så pass psykiskt dåligt efter att ha blivit nätmobbad att du har stannat hemma från skolan och/eller undvikit sociala medier?

- Ja
- Nej
- Vill inte svara

18. Har du mått så pass psykiskt dåligt efter att ha blivit nätmobbad att du har haft tankar på, eller har skadat dig själv?

- Ja
- Nej
- Vill inte svara

19. Har du mått så pass psykiskt dåligt efter att ha blivit nätmobbad att du har haft tankar på, eller har försökt att ta ditt liv?

- Ja
- Nej
- Vill inte svara

20. Hur ofta har du sett någon bli nätmobbad via smartphone, dator eller surfplatta under de senaste 12 månaderna? För att förtydliga frågan handlar den om nätmobbning som du varit VITTNE TILL *

- Aldrig (Gå vidare till fråga 23)
- En gång de senaste 12 månaderna
- Flera gånger de senaste 12 månaderna
- En gång i månaden
- Flera gånger i månaden
- Flera gånger i veckan

21. Vad gjorde du när du såg att andra blev nätmobbade via smartphone, dator eller surfplatta under de senaste 12 månaderna?

	Ja	Nej
Jag gjorde detsamma som mobbaren	☐	☐
Jag hjälpte den mobbade	☐	☐
Jag gjorde ingenting	☐	☐

22. Har offret och gärningspersonen haft koppling till varandra via skolan i den nätmobbning som du har varit vittne till?

- Ja
- Nej
- Vet inte

23. Har du varit med och mobbat och/eller nätmobbat elever eller andra under de senaste 12 månaderna?

- Ja

- Nej (Du kan nu avsluta enkäten)

24. Hur ofta har du varit med och mobbat andra personer på nätet under de senaste 12 månaderna? Med personer menas sådana som inte har någon koppling till din skola

- Det har hänt 1 eller 2 gånger under de senaste 12 månaderna
- 2-4 gånger i halvåret
- 2-3 gånger i månaden
- Ungefär 1 gång i veckan
- Flera gånger i veckan

25. Hur ofta har du varit med och mobbat andra elever i skolan på nätet under de senaste 12 månaderna? För att förtydliga denna fråga så gäller det nätmobbning som du har varit VITTNEN TILL

- Det har hänt 1 eller 2 gånger under de senaste 12 månaderna
- 2-4 gånger i halvåret
- 2-3 gånger i månaden
- Ungefär 1 gång i veckan
- Flera gånger i veckan

26. Vilka var/är dina tankar kring att ha nätmobbat en annan individ?

- Flera svarsalternativ är möjliga
- Personen förtjänade det
- Det var bara på skämt
- Jag brydde mig inte
- Jag drabbades av skuld
- Jag ångrade mig men bad inte om ursäkt
- Jag ångrade mig och bad om ursäkt
- Övrigt ...

27. Har du fortsatt att nätmobba andra och i så fall varför?

- Nej, jag har inte fortsatt nätmobba andra
- Det är bara om någon förtjänar det som jag nätmobbar
- Det är roligt
- Jag mår bättre över mig själv när jag gör det
- Övrigt

Bilaga 5

Missivbrev – rektor

Hej!

Mitt namn är Maria Graaf och jag studerar till hälsopedagog på Högskolan i Gävle. Just nu läser jag min sista termin och ska skriva min kandidatuppsats i ämnet folkhälsovetenskap som kommer att handla om nätmobbning bland 18-19 åringar på gymnasieskolor.

Enkäten till dig rektor handlar om riktlinjer, policys och kommunikation kring nätmobbning i er skola. Enkäten har 13 frågor och tar cirka 5-10 minuter att besvara. Detta missivbrev och enkäterna kommer att skickas till flera skolor och dina svar är givetvis anonyma. Era svar kommer inte att kunna kopplas varken till person eller skola. Den insamlade informationen kommer att analyseras och behandlas konfidentiellt, och det är endast jag och min handledare som kommer att ha tillgång till informationen. Allt insamlat material kommer att förvaras på ett betryggande sätt och kommer endast att användas till denna studie för att därefter förstöras. Du kan närsomhelst avbryta din medverkan.

Enkäten kommer att vara webbaserade och länk till dem återfinns nedan. Enkäten kommer finnas tillgänglig fram till 5:e december

Om du har några frågor, kontakta mig gärna eller min handledare via mejl.

[Rektoreernas enkät finns här](#)

Vänliga hälsningar

Student:

Maria Graaf

Högskolan i Gävle

hhp14mgf@student.hig.se

Handledare:

Gisela van der Ster

gisela.vanderster@hig.se

Bilaga 6

Enkät - rektorer

Enkät kring policys och riktlinjer kring nätmobbning - Enkäten handlar om riktlinjer, policys och kommunikation kring nätmobbning i er skola

*Obligatorisk

1. Har ni riktlinjer och/eller handlingsplaner kring nätmobbning i er skola?*

- Ja
- nej
- vet inte/osäker
- övrigt

2. Om ni har riktlinjer - när togs dessa i bruk?

- 1 år
- 3 år
- 5 år
- 10 år

3. Vem har utfärdat riktlinjerna?

- Skolverket
- Kommunstyrelsen
- Barn och fritidsnämnden
- Skolan själv
- Barn och elevombudet (BEO)
- Övrigt

4. Om det finns riktlinjer/handlingsplaner, vem ansvarar för att de följs?

- Ledning - om annan än rektor
- Rektorn
- Lärare
- Annan skolpersonal
- Vet inte/osäker
- Övrigt

5. Hur kontrollerar ni att riktlinjerna följs?

Beskriv gärna här nedan

6. Hur kommunicerar riktlinjerna och/eller handlingsplanerna till anställda?

- Muntligt
- Skriftligt
- Vet inte/osäker
- Övrigt

7. Hur sker kommunikationen?

- Enskilt
- Grupp
- Övrigt

8. Hur ofta kommuniceras dessa riktlinjer och/eller handlingsplaner till de anställda?

- En gång per läsår
- En gång per termin
- En gång i månaden
- En gång i veckan
- Vid behov
- Vet inte/osäker

- Övrigt

9. Får nyanställda information om riktlinjerna?

- Ja
- Nej
- Vid behov
- Vet inte/osäker
- Övrigt

10. Kommuniceras dessa riktlinjer och/eller handlingsplanerna även till elever och om ja, i vilken årskurs?

- Ja, i årskurs 1 på gymnasiet
- Ja, i årskurs 2 på gymnasiet
- Ja, i årskurs 3 på gymnasiet
- Nej riktlinjerna kommuniceras inte till eleverna mellan årskurs 1-3 (om nej kan du hoppa över nästa fråga)
- Vet inte/osäker

11. Hur ofta kommuniceras dessa riktlinjer och/eller handlingsplanerna till eleverna?

- En gång per klass
- Samtliga klasser en gång per läsår
- Samtliga klasser en gång per termin
- Samtliga klasser en gång per månad
- Samtliga klasser en gång i veckan
- Vid behov/sporadisk kommunikationen
- I klasser där nätmobbning förekommer sker dessa kommunikationer mer ofta

12. Hur sker kommunikationen till eleverna?

- Storgrupp med alla närvarande (skolpersonal och elever)
- Klassföreståndaren (alltså klassvis)
- Övrigt

13. Arbetar ni förebyggande mot nätmobbning med eleverna? Beskriv gärna kortfattat hur det kan se ut